

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס מגדר, אמנות נשים והשואה 21157-01

ד"ר מור פרסיאדו | המחלקה לאמנות יהודית
Gender, Women's art and the Holocaust |

שיעור	סוג הקורס:
2	היקף נ"ז:
תשפ"ה	שנת לימודים:
ב	סמסטר:
מתוקשב מלא	יום ושעה
יום ב' 10:00-11:00	שעת קבלה:
mor.presiado@biu.ac.il	מייל מרצה:
/https://lemida.biu.ac.il	קישור לאתר למדה:

תגים:

אמנות, מגדר, שואה

תיאור הקורס ותוצרי למידה

תקציר הקורס

בקורס זה נעסוק בגוף עבודתי של יוצרות נשים המטפלות בנושא השואה המשתרע מתקופת השואה ועד ימינו. בשיעור נבחן את תרומתן הייחודית של נשים לזיכרון השואה; נבדוק את עולם דימוייהן ומושגיהן; נבחן מהן האסתטיקות הייחודיות להן; וננסה לעמוד על שאלת תפקידן של המגדר בהצגת סיפור השואה. באמצעות יצירות האמנות נלמד על ההתנסות הנשית בתקופת השואה ועל המגמות העיקריות במחקר המשלב בין שואה ומגדר. כמו כן, בשיעור נשווה בין יצירות שנוצרו בתקופת השואה ובין יצירות של אמניות עכשוויות המגיבות לשואה. נבדוק אם קיים פער בין ייצוגן של התנסויות הנשים בתקופת השואה ביצירות שנוצרו בשואה או מיד לאחריה ובין ייצוגי הנושא אצל האמניות בנות הדורות הבאים. נבדוק אם האמניות העכשוויות מעלות נושאים חדשים שלא הופיעו באמנות השואה, ואם כן, מדוע. נבחן גם באילו אופנים מגלמים ייצוגים אלה את הלכי התקופה, את זיכרון השואה, את השינויים באמנות העכשווית ואת השפעת הפמיניזם על תפיסתנו והבנתנו את השואה.

תוצרי הלמידה

א. ידע

- הלומדות והלומדים יכתבו על יצירות שונות של אמניות המתמודדות עם נושא השואה, יזהו תכנים ייחודיים הקשורים לחוויה הנשית בתקופה זו ואת השפעת המגדר על היצירה והזיכרון
- הלומדות והלומדים ינתחו את השינויים בייצוג של נשים על ציר הזמן ויבחנו כיצד הפמיניזם והזיכרון משפיעים על הדימויים והמסרים המועברים באמנות פוסט שואה

ב. מיומנויות

- הלומדות והלומדים יפתחו מיומנות בניתוח ובהבנה של מהותה ותפקידיה של אמנות השואה הכוללים הכרה ביכולתה לשמש ככלי למסירת עדות, להתנגדות רוחנית, לאישור החיים, לריפוי ולהשתקמות
- הלומדות והלומדים ירכשו ידע בשימוש בארכיונים דיגיטליים המחזיקים ביצירות שואה

ג. תפיסות עולם והשקפות ערכיות

- הלומדות והלומדים יפתחו מודעות לתרומתן ולמורשתן הייחודית של נשים באמנות השואה ויכירו כיצד העיסוק בשואה באמצעות אמנות ומגדר מחדד את חשיבות הכתיבה והזיכרון מנקודת מבט של נשים

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה נדרשת
1	ההתנסות הנשית בתקופת השואה ואמנות נשים – הקדמה	משימת כתיבה עצמאית. דיון	עופר, דליה, "חקר הנשים והשואה: תרומה משמעותית או תופעה אופנתית", בשביל הזיכרון, מס' 16 (1996), עמ' 4-10. עופר, דליה ולינור ג' וייצמן, "תפקיד המגדר בחקר השואה: הערות בשולי המחקר", ילקוט מורשת, מס' 67 (1999), עמ' 9-24. רוזנברג, פנינה, דיוקן האישה בשואה בראי האמנות: יצירות מאוסף מוזיאון בית לוחמי הגטאות, קיבוץ לוחמי הגטאות: בית לוחמי הגטאות למורשת השואה והמרד ע"ש יצחק קצנלסון, הגלריה לאמנות ע"ש מרים נוביץ', 2002. שי"ק, נעמה, "קווים מרכזיים בהיסטוריוגרפיה של חקר הנשים בשואה", אתר יד ושם, ללא תאריך. https://www.yadvashem.org/he/articles/general/women-holocaust-historiography.html
3-2	אמנות בתקופת השואה: מושגי יסוד	משימת ארכיון דיגיטלי בקבוצות. דיון.	Milton, Sybil H., "Culture under Duress: Art and the Holocaust," in <i>The Holocaust's Ghost: Writing on Art, Politics, Law and Education</i>, Decoste, F. C. and Bernard Schwartz (eds.), University of Alberta Press, Edmonton, 2000, pp. 84-95. Perry, Rachel. "Chance Encounters in the Holocaust Archive: Finding Elżbieta Nadel's 'From the Black Album 1939–1945'." <i>EHRI Document Blog</i>, July 4, 2023, https://blog.ehri-project.eu/2023/07/04/elzbieta-nadels-black-album/#enref-59.
4	ההתנסות הנשית בתקופת השואה בראי: מלאכות נשיות - מזון ותפירה	משימה בקבוצות: טקסט עדות + תמונה. דיון	בוני, רות, "שואה ממין נקבה: נשים בגטו טרזין" בתוך: שורשים עקורים: פרקים בתולדות יהדות צ'כיה, 1939-1945, ירושלים: יד ושם, תשס"ב, 2002, עמ' 39-60. (קריאת חובה) Goldenberg, Myrna, "Food Talk: Gendered Responses to Hunger in the Concentration Camps," in <i>Experience and Expression: Women, the Nazis and the Holocaust</i>, Baer, Elizabeth Roberts and Myrna

Goldenberg (eds.), Detroit: Wayne State University Press, 2003, pp. 161-179.			
לאה בליאנט, "גבורתן של האימהות היהודיות בהצלת ילדיהן," בתוך: נשים ומשפחה בשואה, הרצוג, אסתר (עורכת), נתניה: אוצר המשפט, 2006, עמ' 183-205. Hertzog, Esther, "Subjugated Motherhood and the Holocaust," <i>Dapim: Studies on the Holocaust</i> (2016). DOI: 10.1080/23256249.2016.112698	משימת ארכיון קבוצתית. דיון.	ההתנסות הנשית בתקופת השואה בראי האמנות: אימהות	5
באומל, תידור יהודית, "רוחקה ושתי הרבקות: מנהיגת קבוצת ה'צנרשאפט' בפלשוב," בתוך: גוף שלישי יחיד: ביוגרפיות של חברי תנועות נוער בתקופת השואה, אביהו, רונן ויהויקים כוכבי (עורכים), תל אביב: מורשת: בית לוחמי הגיטאות: יד יערי, תשנ"ד, עמ' 133-159.	משימת ארכיון אישית. דיון.	ההתנסות הנשית בתקופת השואה בראי האמנות: משפחות חלופיות ועזרה הדדית	6
פלמן, שושנה ודורי לאוב, עדות: משבר העדים בספרות, בפסיכואנליזה ובהיסטוריה, תל אביב: רסלינג, 2008. (נקרא עמודים נבחרים) דרור, אסתר ורות לין, "היה או לא היה," איך קרה ששרדת?, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2016, עמ' 16-28.	משימת ארכיון אישית. דיון.	ההתנסות של הגוף הנשי בשואה בראי האמנות	7
Wix, Linney, "Aesthetic Empathy in Teaching Art to Children: The Work of Friedl Dicker-Brandeis in Terezin," <i>Art Therapy</i>, vol.26, no. 4 (2009), pp.152-158.	משימת ארכיון אישית. דיון.	הסיפור שלה: דמות הגיבורה בזיכרון השואה התנגדות רוחנית באמצעות אמנות – על חיייה ויצירתה של פרידל דיקר-ברנדייס	8
TOBY's Sunshine https://www.youtube.com/watch?v=OZfeBPPa0mM&t=18s Fluek, Toby Knobel, <i>Memories of My Life in a Polish Village, 1930-1949: Paintings, Drawings, and Text</i>, London: Hamish Hamilton, 1990.	תרגיל בקבוצות עדות/יצירה. דיון	סיפור חיים באמצעות אמנות ביצירתן של ניצולות שואה	9
	שיעור 11: הגשת עבודה יצירה בארכיון יחד ניתוח (עדות) טקסט אקדמי	זיכרון – אמנות פמיניסטית בעקבות החוויה הנשית	10-11

		בשואה בשנות ה-80 וה-90	
ברוטין, בתיה, "מבוא", הירושה: השואה ביצירותיהם של אמנים ישראלים בני הדור השני , ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, 29-9.	תרגיל קבוצתי: חיבורים ביו-דוריים דרך אמנות. דיון כיתתי	אמנות הדור השני	12
Hirsch, Marianne, "Introduction," <i>The Generation of Postmemory: Writing and Visual Culture after the Holocaust</i> , New York: Columbia University Press, 2012, pp. 1-20.			
ברוטין, בתיה, "השתקפות השואה ביצירות של אמניות ישראליות 'דור שני'", בתוך: נשים ומשפחה בשואה , הרצוג, אסתר (עורכת), נתניה: אוצר המשפט, 2006, עמ' 315-344.	תרגילי כתיבה עצמאית. דיון. כתיבה רפלקטיבית	אמניות דור שני ושלישי - ההתנסות הנשית בשואה ביצירה של בנות ונכדות לניצולות שואה סיכום השיעור	13-14

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

הערכה מעצבת

במסגרת הקורס, הסטודנטיות והסטודנטים יתבקשו לבחור נושא מרשימה שתתפרסם באתר הלמדה בתחילת הקורס. הלומדים/ות יבצעו שני ניתוחים של אותו הנושא דרך יצירה מתקופת השואה או מייד אחריה ויצירה עכשווית. התהליך הלימודי יתקדם באופן מדורג, כאשר מטלת הביניים והעבודה המסכמת יוכנו גם בבית וגם במהלך השיעורים.

ציון סופי

משקל בציון הסופי	תיאור התוצר
30% מהציון הסופי	הגשת עבודה יצירה מהארכיון
70% מהציון הסופי	עבודה מסכמת

דרישות הקורס

- מטלות - השתתפות בתרגילים, הגשת עבודות בכתב
- נוכחות - בקורס זה יש חובת נוכחות בכל השיעורים שתיבדק מדי שיעור. סטודנט/ית שייעדר/תיעדר מעל שתי הרצאות ללא סיבה מוצדקת לא יקבל/תקבל ציון בקורס

דרישות קדם

ללא דרישות קדם

ביבליוגרפיה

ביבליוגרפיה חובה

- בונדי, רות, "שואה ממין נקבה: נשים בגטו טרזין", בתוך: **שורשים עקורים: פרקים בתולדות יהדות צ'כיה, 1939-1945**, ירושלים: יד ושם, תשס"ב, 2002, עמ' 39-60.
- ברוטין, בתיה, "השתקפות השואה ביצירות של אמניות ישראליות 'דור שני'", בתוך: **נשים ומשפחה בשואה**, הרצוג, אסתר (עורכת), נתניה: אוצר המשפט, 2006, עמ' 315-344.
- ברוטין, בתיה, "מבוא", **הירושה: השואה ביצירותיהם של אמנים ישראלים בני הדור השני**, ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, 2009, עמ' 9-29.
- דרור, אסתר ורות לין, "היה או לא היה", **איך קרה ששרדת?**, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2016, עמ' 16-28.
- עופר, דליה, "חקר הנשים והשואה: תרומה משמעותית או תופעה אופנתית", **בשביל הזיכרון**, מס' 16 (1996), עמ' 4-10.
- עופר דליה ולינור ג' וייצמן, "תפקיד המגדר בחקר השואה: הערות בשולי המחקר", **ילקוט מורשת**, מס' 67 (1999), עמ' 9-24.
- פלמן, שושנה ודורי לאוב, **עדות: משבר העדים בספרות, בפסיכואנליזה ובהיסטוריה**, תל אביב: רסלינג, 2008.
- רוזנברג, פנינה, **דיוקן האישה בשואה בראי האמנות: יצירות מאוסף מוזיאון בית לוחמי הגטאות**, קיבוץ לוחמי הגטאות: בית לוחמי הגטאות למורשת השואה והמרד ע"ש יצחק קצנלסון, הגלריה לאמנות ע"ש מרים נוביץ', 2002.
- שי"ק, נעמה, "קווים מרכזיים בהיסטוריוגרפיה של חקר הנשים בשואה", **אתר יד ושם**, ללא תאריך.
<https://www.yadvashem.org/he/articles/general/women-holocaust-historiography.html>
- Goldenberg, Myrna, "Food Talk: Gendered Responses to Hunger in the Concentration Camps," in *Experience and Expression: Women, the Nazis and the Holocaust*, Baer, Elizabeth Roberts and Myrna Goldenberg (eds.), Detroit: Wayne State University Press, 2003, pp. 161-179.
- Hirsch, Marianne, "Introduction," *The Generation of Postmemory: Writing and Visual Culture after the Holocaust*, New York: Columbia University Press, 2012, pp. 1-20.

Milton, Sybil H., "Culture under Duress: Art and the Holocaust," in *The Holocaust's Ghost: Writing on Art, Politics, Law and Education*, Decoste, F. C. and Bernard Schwartz (eds.), University of Alberta Press, Edmonton, 2000, pp. 84-95.

Perry, Rachel. "Chance Encounters in the Holocaust Archive: Finding Elżbieta Nadel's 'From the Black Album 1939–1945'." *EHRI Document Blog*, July 4, 2023, <https://blog.ehri-project.eu/2023/07/04/elzbieta-nadels-black-album/#enref-59>.

Wix, Linney, "Aesthetic Empathy in Teaching Art to Children: The Work of Friedl Dicker-Brandeis in Terezin," *Art Therapy*, vol. 26, no. 4 (2009), pp.152-158.

קריאה מומלצת

שואה ומגדר - רקע כללי

אייבשיץ, יהושע, **האשה בשואה: אסופה תיעודית על גבורת האשה ועמידתה בימי השואה**, כרך א'-ב', ירושלים: זכור, תשמ"ז-תשנ"א, 1990.

באומל תידור, יהודית, "קבוצת ה'צנרשאפט' כדוגמא להתארגנות נשים לעזרה הדדית במחנות", **דפים לחקר תקופת השואה**, י' (תשנ"ג) עמ' 107-127.

באומל תידור, יהודית, "רוחקה ושתי הרבקות: מנהיגת קבוצת ה'צנרשאפט' בפלשוב", בתוך: **גוף שלישי יחיד: ביוגרפיות של חברי תנועות נוער בתקופת השואה**, אביהו, רונן ויהויקים כוכבי (עורכים), תל אביב: מורשת: בית לוחמי הגיטאות: יד יערי, תשנ"ד, עמ' 133-159.

באומל תידור, יהודית, "חגרה בעוז מותניה: גיבורות השואה בזיכרון הקולקטיבי", **דפים לחקר תקופת השואה**, י"ג (תשנ"ו), עמ' 189-201.

באומל תידור, יהודית, "הנצחת נשים באנדרטות לזכר השואה במדינת ישראל", **בשביל הזיכרון**, מס' 12 (1996), עמ' 9-13.

בראון, דן, **בין פחד לתקווה: סיפורי חיים של חמש משפחות ניצולי שואה שלושה דורות במשפחה**, לוחמי הגיטאות: בית לוחמי הגיטאות, 1994.

גבע, שרון, **אל האחות הלא ידועה: גיבורות השואה בחברה הישראלית**, בני-ברק: הקיבוץ המאוחד, 2010.

הרצוג, אסתר (עורכת), **נשים ומשפחה בשואה**, נתניה: אוצר המשפט, 2006.

יחזקאל (פרידלר), אילה, **לארוג את סיפור החיים: רה"ביוגרפיה של ניצולי שואה**, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1999.

סיידל, רושל ג., **הנשים היהודיות במחנה הריכוז רוונסבריק**, לוחמי הגטאות: בית לוחמי הגטאות ויד ושם – ההוצאה לאור, תשס"ח, 2007.

ענבר, יהודית, **כתמים של אור: להיות אישה בשואה**, ירושלים: יד ושם, 2007.

שי"ק, **בצריחות אילמות: נשים יהודיות באושוויץ-בירקנאו, 1942-1945**, רעננה: למדא עיון; ירושלים: יד ושם - רשות הזיכרון לשואה ולגבורה - המכון הבין-לאומי לחקר השואה, 2022.

Baer, Elizabeth Roberts and Myrna Goldenberg (eds.), *Experience and Expression: Women, the Nazis and the Holocaust*, Detroit: Wayne State University Press, 2003.

Baumel Tydor, Judith, *Double Jeopardy: Gender and the Holocaust*, London: Vallentine Mitchell, 1998.

Goldenberg, Myrna, "Different Horrors, Same Hell: Women Remembering the Holocaust," in *Thinking the Unthinkable: Meanings of the Holocaust*, Gottlieb, Roger S. (ed.), New York: Paulist Pr., 1990, pp. 150-166.

Goldenberg, Myrna, "Food Talk: Gendered Responses to Hunger in the Concentration Camps," in *Experience and Expression: Women, the Nazis and the Holocaust*, Baer, Elizabeth Roberts and Myrna Goldenberg (eds.), Detroit: Wayne State University Press, 2003, pp. 161-179.

Gurewitsch, Brana (ed.), *Mothers, Sisters, Resisters: Oral History of Women Who Survived the Holocaust*, Tuscaloosa: The University of Alabama Press, 1998.

Hedgepeth, Sonja M. and Rochelle G. Saidel (eds.), *Sexual Violence against Jewish Women during the Holocaust*, Waltham: Brandeis University Press, 2010.

Hertzog, Esther, "Subjugated Motherhood and the Holocaust," *Dapim: Studies on the Holocaust* (2016). DOI: 10.1080/23256249.2016.112698

Katz, Esther and Joan Miriam Ringelheim (eds.), *Women Surviving the Holocaust: Proceedings of the Conference*, New York: Institute for Research in History, 1983.

Langer, Lawrence L., "Gender Suffering? Women in Holocaust Testimonies," in *Preempting the Holocaust*, New Haven: Yale University Press, 1998, pp. 43-58.

Laska, Vera (ed.), *Women in the Resistance and in the Holocaust: The Voices of Eyewitnesses*, Westport: Greenwood Press, 1983.

Linden, R. Ruth, *Making Stories, Making Selves: Feminist Reflections on the Holocaust*, Columbus: Ohio State University Press, 1993.

Ofer, Dalia and Lenore J. Weitzman (eds.), *Women in the Holocaust*, New Haven: Yale University Press, 1998.

Ringelheim, Joan, "Women and the Holocaust: A Reconsideration of Research," *Signs*, vol. 10, no. 4 (Summer 1985), pp. 741-761.

Rittner, Carol and John K. Roth (eds.), *Different Voices: Women and the Holocaust*, New York: Paragon House, 1993.

Rosenberg, Pnina, "Women Artists in the Camps/Depiction of Women" in *The Last Expression: Art and Auschwitz*, Mickenberg, David, Granof, Corinne and Peter Hayes (eds.), Evanston, IL: Northwestern University Press, 2003, pp. 88-93.

אמנות שואה/אמנות שואה ומגדר

ברוטין, בתיה, "ביטויי הישרדות והתנגדות של נשים באמנות החזותית של תקופת השואה," *פרלמנט נשים: במה לפוליטיקה מזווית אחרת*, מס' 1 (2002-2004), עמ' 62-63.

ברוטין, בתיה, "מן השוליים אל המרכז – השואה באמנות הישראלית", בתוך: **משואה: מה הייתה המילה 'שואה'?: השואה והשיח התרבותי בישראל**, ל"ג (2005), עמ' 110-138.

ברוטין, בתיה, **הירושה: השואה ביצירותיהם של אמנים ישראלים בני הדור השני**, ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית.

ליון, אירית ובתיה ברוטין (אוצרות), **רובדי זיכרון: אמנים ישראלים "דור שני לשואה"**, קטלוג תערוכה, תל אביב: בית האמנים, 2008.

מרנין-דיסטפלד, שחר, "מלאכת הזיכרון: יצירתה של מירי אברמסון בת הדור השני לשואה", **כעת: כתב עת תלפיות**, כרך ו' (תשפ"א 2021), עמ' 258-287.

פרסיאדו, מור ולאה פיש (אוצרות), **אימהות בצל השואה בראי האמנות הנשית**, קטלוג תערוכה, רמת גן: גלריית מרכז ליבר לתערוכות, אוניברסיטת בר-אילן, 2014.

רוזנברג, פנינה, **ציור = זוכר: אמנים יוצרים בשואה**, קיבוץ לוחמי הגטאות: בית לוחמי הגטאות למורשת השואה והמרד ע"ש יצחק קצנלסון, הגלריה לאמנות ע"ש מרים נוביץ', 2007.

שלמון-לבנה, עירית, אילנה גורי ויצחק מייס, **עדות – ציורים מן השואה**, ירושלים: יד ושם, 1986.

שן-דר, יהודית, **קולות חרוטים: השואה ביצירותיהם של אמנים בני זמננו**, ירושלים: יד ושם, 2006.

Amishai-Maisels, Ziva, *Depiction and Interpretation: The Influence of the Holocaust on the Visual Arts*, Oxford: Pergamon Press, 1993.

Apel, Dora, *Memory Effects: The Holocaust and the Art of Secondary Witnessing*, New Brunswick: Rutgers University Press, 2002.

Baigell, Matthew, *Jewish-American Artists and the Holocaust*, New Brunswick: Rutgers University Press, 1997.

Blatter, Janet and Sybil Milton, *Art of the Holocaust*, New York: Routledge, 1981.

Bohm-Duchen, Monica (ed.), *After Auschwitz: Responses to the Holocaust in Contemporary Art*, Sunderland: Northern Centre for Contemporary Art, 1995.

Saidel, Rochelle G. and Batya Brutin (curators), *Violated!: Women in Holocaust and Genocide: A Group Art Exhibition*, exh. Catalog, New York: Remember the Women Institute, 2018.

Costanza, Mary S., *The Living Witness: Art in the Concentration Camps and Ghettos*, New York: The Free Press, 1982.

Makarova, Elena, *Friedl Dicker-Brandeis: Vienna 1898 - Auschwitz 1944*, Los Angeles, Calif.: Tallfellow/Every Picture Press, 2001.

Novitch, Miriam, Dawidowicz, Lucy and Tom L. Freudenheim, *Spiritual Resistance: Art from Concentration Camp, 1940-1945 – A Selection of Drawings and Paintings from the Collection of Kibbutz Lohamei Haghetaot, Israel*, Philadelphia: Jewish Publication Society of America, 1981.

Presiado, Mor, "'These Threads Capture Shadows': Sewing and Embroidery in Holocaust Art Works of Contemporary Jewish Women Artists," *Ars Judaica*, no. 8 (2012), pp. 99-118.

Presiado, Mor, "A New Perspective on Holocaust Art: Women's Artistic Expression of the Female Holocaust Experience (1939-1949)," *Holocaust Studies: A Journal of Culture and History*, vol. 22, no. 4 (2016 a), pp. 417-446.

Presiado, Mor, "Reconstructing Life Stories of Holocaust Survivors through Art: The Case of Esther Nisenthal Krinitz and Ilana Ravek," *Journal of Modern Jewish Studies* vol. 15, no. 2, (2016 b), pp. 246-266.

Presiado, Mor, "Multi-generational Memory of Sexual Violence during the Holocaust in Women's Art, in *War and Sexual Violence: New Perspectives in a New Era*, Danielsson, Sarah K., (ed.), Paderborn: Ferdinand Schöningh Verlag, 2019, pp. 147-182.

Thompson, Vivian Alpert, *A Mission in Art: Recent Holocaust Works in America*, Macon: Mercer University Press, 1988.

Toll, Nelly, *Without Surrender: Art of the Holocaust*, Philadelphia: Running Press, 1978.

Alphen, Ernst van, *Caught by History: Holocaust Effects in Contemporary Art, Literature, and Theory*, Stanford University Press, 1997.